

niedziela, 09.11.2025

"MATER ET CAPUT OMNIUM ECCLESiarUM URBIS ET ORBIS"

Wiele osób sądzi, że najważniejszym kościołem papieskim jest bazylika św. Piotra na Watykanie. Nie jest to prawdą. To bazylika świętego Jana na Lateranie jest kościołem katedralnym papieża. Odegrała ona doniosłą rolę w historii chrześcijaństwa i dlatego Kościół obchodzi specjalny dzień, przypominający moment jej poświęcenia. Bazylika ta jest jedną z czterech bazylik większych Rzymu. Nazwa tego miejsca pochodzi od nazwiska starożytnych posiadaczy tych ziem. Cesarz Neron pod pozorem spisku zgładził Plantiusa Laterana i zagarnął jego pałac. Konstantyn Wielki pałac ten podarował papieżowi św. Sylwestrowi I (314-335). Do roku 1308 był on rezydencją papieża. Gdy w 313 r. cesarz Konstantyn Wielki wydał edykt pozwalający na oficjalne wyznawanie wiary chrześcijańskiej, kazał wybudować obok pałacu okazałą świątynię pod wezwaniem Chrystusa Zbawiciela, św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty. Stała się ona pierwszą katedrą Rzymu, a przylegający do niej pałac - siedzibą papieża. Jej poświęcenia dokonał papież św. Sylwester I w dniu 9 listopada 324 r.

W ciągu kilku wieków panowało tu 161 papieży i odbyło się pięć soborów powszechnych. Bazylika na Lateranie przestała być siedzibą papieża od czasów niewoli awiniońskiej na początku XIV w. W 1377 r. papież Grzegorz IX przeniósł swą siedzibę do Watykanu.

Do dziś bazylika laterańska zachowuje swe wyjątkowe znaczenie. W odróżnieniu od trzech pozostałych rzymskich kościołów patriarchalnych przysługuje jej tytuł arcybazyliki; każdy nowo wybrany biskup Rzymu udaje się do niej w uroczystej procesji. Nad wejściem do świątyni znajduje się łaciński napis, który najlepiej oddaje wagę i rolę tego miejsca:

Mater et Caput omnium Ecclesiarum Urbis et Orbis

to znaczy: Matka i Głowa wszystkich kościołów Miasta i Świata. Tu właśnie papieże odprawiali Mszę na rozpoczęcie Wielkiego Postu. Tu w Niedzielę Palmową stawia się łuk triumfalny na przyjęcie Króla męczenników. Tu papież odprawia Mszę świętą w Wielki Czwartek na pamiątkę Ostatniej Wieczerzy.

Bazylika św. Jana na Lateranie jest nieco tylko mniejsza rozmiarem od Bazyliki św. Piotra i od Bazyliki św. Pawła za Murami. Wnętrze bazyliki jest podzielone kolumnami na pięć naw. Imponujący jest fronton bazyliki z 15 potężnymi figurami u szczytu (każda o wysokości 7 m): Chrystusa, św. Jana Chrzciciela, św. Jana Apostoła i doktorów Kościoła. Z balkonu, który jest umieszczony w centrum frontonu Bazyliki, papieże udzielali ludowi błogosławieństwa apostolskiego. Do wnętrza bazyliki prowadzi pięć potężnych wejść. W nawie głównej stoją także potężne posągi 12 Apostołów i ważniejszych proroków. W nawach bocznych są nagrobki papieży. Za konfesją, czyli za ołtarzem głównym, pod baldachimem, gdzie tylko papież odprawia Mszę świętą, znajduje się bogate prezbiterium, a przy jego końcu przy ścianie na stopniach stoi tron papieski z białego marmuru, wysadzany drogimi kamieniami tworzącymi artystyczne mozaiki.

Do bazyliki dobudowane jest baptysterium, czyli osobna kaplica z basenem (tzw. pisciną), gdzie katechumenom udzielano chrztu przez zanurzenie. Kaplica nosi imię Konstantyna, gdyż są w jej wnętrzu obrazy, przedstawiające żywot tego właśnie cesarza. Obok bazyliki znajduje się osobny budynek wybudowany na polecenie papieża Systusa V w 1589 r., w którym znajdują się "Święte Schody" (*scala*

sancta). Według podania są to kamienne stopnie, po których Chrystus szedł na sąd do Piłata. Przywiezione zostały one z Jerozolimy do Rzymu w roku 326 przez św. Helenę, matkę cesarza Konstantyna I. Te schody pobożni pątnicy tak wytarli kolanami, że powstały w nich głębokie wyżłobienia.

Dla pozostałych trzech bazylik rzymskich obchodzimy jedynie wspomnienie (na przykład dla bazylik św. Piotra i św. Pawła - 16 listopada). Dzisiejszy obchód ma jednak rangę święta, a więc taką, jaka przysługuje parafianom każdej świątyni na świecie w dniu rocznicy jej poświęcenia. Bazylika laterańska, jako katedra papieża, jest parafią nas wszystkich, dlatego jako cały Kościół obchodzimy dziś święto.

Początkowo rocznicę poświęcenia bazyliki obchodzono tylko w Rzymie. Potem, za sprawą augustiańskich mnichów, święto zaczęto obchodzić także w innych miejscach. Na stałe do kalendarza liturgicznego weszło ono za sprawą papieża św. Piusa V, który kazał umieścić je w swoim mszale wydanym w 1570 roku. W nowym kalendarzu rzymskim zmieniono dotychczasową nazwę święta "dedykacja arcybazyliki Najświętszego Zbawiciela" na "rocznicę poświęcenia bazyliki laterańskiej".

Teksty liturgiczne kierują naszą uwagę na ważną tajemnicę. Kościół chce dziś wyrazić swoją wielką wdzięczność za wszystkie świątynie, jakie zostały przez jego wiernych i dla jego wiernych wystawione. Każdy kościół to dom Boży w pełnym tego słowa znaczeniu, a nie - jak to jest w innych religiach - jedynie dom modlitwy. Kościół zwraca nam uwagę, że wszyscy jesteśmy żywym domem Bożym. Podobnie jak z poszczególnych kamieni czy cegieł składa się budowla gmachu kościoła, tak i z wiernych składa się Chrystusowy Kościół. Bazylika laterańska była pierwszą na świecie katolicką świątynią, w sposób uroczysty dedykowaną Panu Bogu. Wcześniej świątynie chrześcijańskie były przekształconymi dla celów kultu Chrystusa świątyniami pogańskimi.

W to święto stajemy wobec tajemnicy Kościoła, którego fundamentem jest Jezus Chrystus, a opoką - Piotr. Przypominamy sobie o mocnej więzi Kościołów lokalnych ze Stolicą Apostolską.

ŹRÓDŁO:

brewiarz.pl